

До 120-річчя Майка Йогансена

Микола ТРЕТЯК

27–28 жовтня в Харкові за підтримки «Смолоскипа» відбувся черговий «Йогансен-фест», присвячений цього разу сто двадцятій річниці від народження письменника, одного з найпам'ятніших авторів Розстріляного Відродження, Майка Йогансена.

Ювілей харків'яни відзначили камерно, однак зі смаком і не без оригінальності, а вже в чому точно не відмовив би заходів навіть найбільший скептик, то це в розмаїтості. Та про все у свій час. Отож перший день фестивалю розпочався поетичним вечором у місцевій книгарні «Є». Тут потрібно зазначити, що традиційно «Йогансен-фест» складається з двох концептуальних блоків. Перший – ушанування, читання творів самого Йогансена та його колеґ-сучасників. Другий – презентація вже сучасної української поезії (тут традиційно беруть участь поети-

«смолоскипівці»). Власне, вечір у книгарні й був присвячений новітній літературі. На ньому зі своїми новими книжками познайомили харків'ян троє авторів «Смолоскипа». Заза Пауалішвілі з Києва читав вірші з книжки «Реґіна Ольсен», привабивши багатьох читачів ліризмом і проникливістю. Ваню Крюґер, ще один київський гість, представив «Вертеп на Куренівці», а також книжку «Прощальний поцілунок Ілліча», друквану в видавництві «Люта справа». Його поезія вражала присутніх переходами від ядуchoго стьобу до тремтливості естетства. А хар-

ків'янин Олег Коцарев читав зі своєї наразі головної, як він вважає, книжки «Цирк» (видавництво «Крок») метафоричні й сюжетні твори. З цією книжкою трапився кумедний випадок. За словами директора книгарні, Ігоря Зарудка, буквально за півдня до презентації один відвідувач магазину купив одразу десять «Цирків» – усі, що були в продажу. Що ж, така увага до поезії не може не тішити. Також Коцарев представив кілька своїх творів із книжки «Плавні річки» (видавництво «Лілея-НВ»).

Другий день розпочався з заходу академічного характеру. А саме – з наукових читань, присвячених постаті й творчості Майка Йогансена та інших авторів 1920–1930-х років у Харківському літературному музеї. Тут виступили ще дві київські гості – дослідниці Ярина Цимбал та Альона Артюх-Сахно. Перша в своїй доповіді простежила тривалу й плутану історію текстових змін у вірші Йогансена «Степами має сива борода...», друга познайомила присутніх із листом Майка Йогансена до Миколи Бажана, знайденим в архіві СБУ. Варто сказати, що деякі дослідники провели свої студії не над творчістю Йогансена. Так, харків'янин і смолоскипівський лауреат Роман Трифонов представив своє бачення мовних конструкцій, покликаних зобразити мас-

Наукове засідання у Літературному музеї

штаб річки й роботи у творах Івана Дніпровського про будівництво Дніпрельстану. А Тетяна Трофименко оприлюднила нові цікаві біографічні факти про цього ж таки письменника.

Після доповідей та неформального обговорення літературного побуту часів Розстріляного Відродження гості й учасники фестивалю вирушили у нетривалу, однак інтригуючу мандрівку. Дослідник, поет і теж смолоскипівський лауреат минулих років Ростислав Мельник повів їх у дивакувату й романтичну місцину під назвою Мурашиний вигін. Цей куточок Харкова, за його словами, дуже любляв Майк Йогансен, часто тут гуляв, зобразив його саме

під такою назвою в повісті «Югурта». Вигін виявився галівіною на спуску з Журавлівських схилів неподалік трамвайної колії. Цього вечора звідси відкрився ефектний краєвид на вогники району Журавлівка в долині річки Харків. Тут присутні у світлі надзвичайно яскравого місяця та ліхтарів знову читали поезію – свої вірші та вірші Майка Йогансена. Трішечки послухали вірші й невідомі молоді люди на автомобілі, але потім вони різко «вдарили по газах» і зникли з Мурашиного вигону.

А завершився «Йогансен-фест» неформальним спілкуванням і грою на більярді (що теж – алюзія до одного з улюблених хобі письменника) в приміщенні Спілки письменників. □

Під час поетичних читань у книгарні «Є»

ЗАПОРІЗЬКА КНИЖКОВА ТОЛОКА: прийшли і зробили

Ольга ПОГИНАЙКО

16–18 жовтня у Запоріжжі пройшла перша Запорізька книжкова толока. До того в місті не відбувалося книжкових ярмарків цілих 7 років.

Поїхати в Запоріжжя на книжковий ярмарок мене спонукала назва. «Толока» – це щось таке глибинно українське, у хорошому сенсі, це коли не чекали з моря погоди, а прийшли і зробили. Люблю таких людей.

І справді, організатори – Олена Заставна, Ігор Гармаш та решта команди – зробили все, що могли: знайшли кошти, знайшли сучасний просторий і світлий виставковий зал, знайшли і переконали приїхати авторів і видавців, врешті знайшли у російськомовному Запоріжжі охочих прийти саме за українською книжкою, що, напевно, теж було не найлегшою справою.

Запорізька толока доволі вдало поєднала формат Книжкового Арсеналу, при якому локації фестивалю розміщені в одному приміщенні з ярмарком, і окремі ідеї Форуму видавців, як-от нічні читання поезії. Усього локацій, на яких паралельно відбувалися різні заходи, було до 10, так що відвідувачі потрапляли відразу в цілий вихор читань, презентацій, дискусій і навіть майстер-класів. І якщо київську чи львівську публіку таким не здивуєш, то запоріжці, виглядало, були в захваті. Дехто з читачів приходив на Толоку три дні поспіль, ніби на роботу.

Важливо, що організатори готові були допомогти учасникам у будь-якій справі. Волонтери не просто проводили до потрібних локацій, вони зустрічали авторів на вокзалі, якщо це було потрібно, допомагали видавцям привезти й розвантажити книжки (не найлегший крам). Як сказав Лірник Сашко, учасники були доглянуті, як ніколи. Звісно, всім сподобалося, особливо на фоні Львівського форуму, де кожен сам за себе.

У літературній програмі Запорізької книжкової толоки взяли участь і смолоскипівці Лесик Панасюк і Михайло Жаржайло, які мали тут поетичні читання і презентували свої лауреатські книжки («Справжнє яблуко» і «Міліція карми» відповідно), Олег Шинкаренко, до речі, родом із Запоріжжя, а також Ваню Крюґер, що презентував аж дві свої нові книжки. Особливо хочу відзначити дитячу програму, на яку вчителі приводили діток цілими класами, та ініційовану молодими запорізькими поетами й літературознавцями серію довокалітературних дискусій.

До повного щастя організатори влаштували учасникам безкоштовні екскурсії на Хортицю, а фінальним

акордом став джазовий вечір на кораблі на Дніпрі. Естетичний, ба навіть естетський акорд.

Успіх Запорізької книжкової толоки – незаперечний і показовий. Він означає, що вдалий книжковий ярмарок-фестиваль можна провести не тільки в Києві чи Львові, а практично в кожному обласному центрі. І цього річчя фестивалі у Вінниці («Intermezzo») і Житомирі («Артерія») вже наступного року можуть розростися в успішні книжкові ярмарки. Головне, аби організатори захотіли.

Насамкінець мушу згадати й ложку дьогтю. Або й дві. Перша – для організаторів. Оскільки приміщення «Козак палацу» далеко не таке велике, як «Мистецький Арсенал», то розміщення в ньому поруч відразу кількох локацій з мікрофонами й колонками призвело до того, що автори ледь не перекрикували одне одного. В залі був гамір, як на вокзалі. ...і це мало непередбачуваний позитивний ефект для відвідувачів, які просто йшли на звук і, вочевидь, відвідали більше подій, ніж планували. Друга – для самих читачів. На стенді «Смолоскипа» мені раз по раз доводилося розказувати людям, хто такі Баґрянний і Теліга. Якщо вже люди не знають їх, то страшно просто уявити, кого ж вони знають взагалі. Так що, шановні видавці, роботи в Запоріжжі багааато. Але воно того варте. □

ЕСТЕТИКА Й АНТИЕСТЕТИКА: презентація в музеї Тичини

Олег КОЦАРЕВ

13 жовтня в Музеї-квартирі Павла Тичини в Києві відбулася презентація двох книжок молодого поета Ваню Крюґера та виставки художника Віталія Янкового (роботами якого, власне, й ілюстровано одну з книжок).

Збірка «Вертеп на Куренівці» з'явилась у видавництві «Смолоскип», а «Прощальний поцілунок Ілліча» у новому видавництві «Люта справа». Якщо перша виглядає більш цілісною, естетською і навіть у чомусь подекадентському сентиментальною, то в другій відчутніша іронія, колаж і наочна деконструкція різноманітних політичних, філософських, релігійних та інших концепцій. Таке коливання між вишуканістю й епатажем, звісно, цікаво корелювало з настроєм творчості Тичини, присутнім у його музеї.

На презентації виступив автор передмови до «Прощального поцілунку Ілліча», білоруський політолог і літературознавець, в'язень сумління на початку 2010-х років Олександр Федута, а також директор видавництва «Смолоскип» Ростислав Семків, критик Інна Корнелюк, молодий поет Ігор Астапенко та вже поважний поет і видавець Сергій Пантюк.

Дві книжки стали приводом не лише для обговорення творчості Ваню Крюґера, а й до дискусій про суть поезії в сьогodнішньому культурному контексті. Про її естетичне та антиестетичне начало. □

ПОКОЛІННЯ БАРИКАД

Петро ВОЗНЮК

Попри те, що постреволюційна доба в Україні ще далеко не настала, все очевиднішими стають намагання деяких офіційних чинників «утилізувати» революційний потенціал суспільства, мірою можливості нейтралізувавши його найактивніших носіїв. Звідси – спроби згортання, а то й дискредитації добровольчого та волонтерського рухів, переслідування їхніх найбільш «незручних» представників, наростання псевдоконсервативних та «охранітельних» акцентів у владному дискурсі на тлі загального переважання незграбного ура-патріотичного офіціозу.

Тож саме час спробувати максимально безсторонньо – не в контексті заявлених фраз про «революцію, що пожирає своїх дітей» або моралізаторства з приводу «невдячності» влади щодо тих, завдяки кому вона, власне, і стала владою, – розглянути наявну ситуацію. А вона, між іншим, аж ніяк не є новою у вимірі світової історії. Майже в усіх країнах, яким судилося пережити революційний вибух, він вивільняв величезну соціальну енергетику і зумовлював появу жертвовно активних громадян-борців.

Доля цих «поколінь барикад» була різною. Найочевидніший шлях самореалізації відкривався, мабуть, перед учас-

никами Американської революції 1775–1783 та їхніми нащадками – адже перед ними лежав цілий неосвоєний континент. Колонізація Заходу, техасько-мексиканська епопея, героїка фронтиру стали закономірним продовженням бостонського чаювання та Континентальних конгресів. Енергетичного «заряду» вистачило навіть на криваву громадянську війну: не варто забувати, що вона велася не так «за» чи «проти» рабства, як за права штатів та конституціоналізм – тільки от розуміли їх сторони конфлікту по-різному.

Запал французьких революціонерів 1789 втілювався спочатку в завоювання та

реформування більшості європейських країн. Історики давно відзначили парадокс: французька армія несла на своїх багнетах ідеали «свободи, рівності, братерства» народам Європи навіть тоді, коли у самій Франції відбулася імперська стабілізація Бонапарта. По згортанні ж завойовницької політики спадкоємці «барикадистів» забезпечили батьківщині буремне «століття революцій», коли країну лихоманило «не по-дитячому».

Революційний злам початку ХХ століття на теренах Московської імперії (і України) вилився спочатку у жорстоку громадянську війну, а потім переможці-більшовики ще довго паразитували на його інерційних проявах – у ході колективізації та індустріалізації перших п'ятирічок, комінтернівської підривної діяльності по всьому світові тощо. Є певні підстави вважати, що залишкові імпульси того вибуху пережили Другу світову, жевріючи в освоєнні космосу й «целіни», у безглуздих суперечках «фізиків» та «ліриків», ба навіть у дисидентському рухові й інших антисистемних явищах.

До чого тут наведено ці факти та міркування? Насправді, всі вони підтверджують загальну закономірність: енергії, пробуджені революційними подіями (звісно, якщо це справді революційні

події), ніколи не зникають «у нікуди» й неодмінно мають знайти вихід. Закон збереження енергії чинний і для соціальної реальності.

Отже, для українського «покоління барикад», реальні масштаби якого далеко не обмежуються формалізованими добровольчими та волонтерськими структурами, життєво необхідно віднайти гідну мету діяльності й належні сфери прикладання зусиль. Тільки так потужний імпульс, породжений уже двома Майданами, можливо спрямувати у справді конструктивне річище. Спроби у той чи той спосіб позбутися «докучливих радикалів» приречені на фіаско – це ймовірно хіба що тимчасово у разі початку масованих бойових дій.

Революційний потенціал суспільства слід розвивати, а не намагатися притлумити. Невже в нас мало справ і завдань, які потребують саме тих ознак, що формуються на барикадах та полях битв? Тим більш безглуздо і самовбивчою видається, схоже, такі прийнята на озброєння в окремих коридорах влади стратегія «затягування зашморгу» на шії української революції замість використання її соціального ефекту для здійснення докорінних перетворень. Брехня, боти, бани та буцегарні – крайні недієві засоби проти тих, хто пізнав смак свободи. □

СЕРГІЙ ПАНТЮК ПРО СИЛУ КОХАННЯ

Анна ВОРОБІЙОВА

7-го листопада у будинку «Смолоскипа» відбулася презентація поетичного двокнижжя письменника, видавця, громадського діяча Сергія Пантюка «Поранений херувим» / «Оченята кольору антрациту». Презентація відбувалася, як кажуть, у дружній атмосфері, тому до слова запрошували найближчих – друзів та колег, котрих життя давно і міцно зв'язало із автором. Так, молода поетка Алла Миколаєнко дякувала йому як своєму хрещеному батьку в літературі за те, що колись звернув увагу на її творчий доробок, став її видавцем і допомагає їй та ще багатьом юним талантам.

У новому презентованому двокнижжі, на думку молоді поетки, багато оригінальних, імпульсивних, якісних, затишних текстів. Частина двокнижжя («Поранений херувим») – збірка про поета і війну, переосмислення ним війни. Перші війни, до яких безпосередньо доторкався поет, стосувалися відносно невеликої кількості громадян, тому, коли автор писав про них у романі «Війна і ми», йому йшлося про вичавлення війни із себе, сьогоденні ж події стосуються мас, тому і текст про них має бути відмінним. Дещо пізніше з-під пера Сергія неодмінно вийде великий роман «Війна і ми-2».

Елізавета, дружина поета

Збірку «Поранений херувим» / «Оченята кольору антрациту» повністю зробила, тобто оформила, Ліза – молода дружина поета, акторка, що дебютувала у фільмі, знятому у рамках цьогорічних ірпінських Семінарів

творчої молоді, модераторка вечора. Дружині й присвятив своє двокнижжя (а надто його частину «Оченята кольору антрациту») С.Пантук, саме тому їй було не дуже зручно давати характеристики книжці, й вона передавала слово іншим. Сам поет дуже багато всього розповідав, наприклад, навів статистичні данні світових досліджень про те, що поезією цікавиться до 5% населення. «Ми з вами Майклі Джексони поезії, – звернувся він до присутніх колег, – бо наші книжки виходять тисячними і двотисячними накладами і продаються!» До слова, більшість присутніх на презентації читачів щиро здивувалися, з'ясувавши, що ітиметься не про дві окремі книжки, а про одну, яка перевертається. Сам автор ніжно називає своє видане у тернопільському видавництві «Крок» дитя – «книжечка-перевертасик». Збірка побачила світ із відчуттям невизначеності поета: «Я належу до когорти письменників, які на порозі 50-річчя так і не знають, чи правильно вони роблять у житті, чи тим займаються. Хто я? Поет? Прозаїк? Дитячий письменник? Так, я поганий драматург, але Ліза буде актрисою, і я повинен написати мінімум одну театральну п'єсу для неї. Але де моє місце в цих сотах?»

Дружина поета Ліза розповіла про потаємне – те, як пишуться тексти: Сергій може сидіти, нічого не робити, а потім схопити аркуш і ручку, сказати «все-все, не заважай» і писати. Один із віршів навіть закінчуєть-

ся словами «в мені поселився вірш». Тому читання майже кожного тексту супроводжувала історія про те, де і як вірш «поселився» і зрештою був написаний. Поет прочитав вірш пам'яті Юрія Ноги та Марини Брацило (минулого року на Львівському форумі Сергій модерував презентацію збірок Юрія та Марини), із якими він разом неодноразово виступав у стінах будинку «Смолоскипа», зустрічався, спілкувався, ділився планами і реалізовував ідеї. Цей текст надиктувався йому сам, у дорозі, він просто прийшов, уже пізніше зателефонувала мама Юрка і нагадала, що саме в цей день був рік із дня смерті друга. Також була історія про текст, що писався надзвичайно довго: «Іноді романи пишуться 10-15 років, а цей вірш я писав 20! Чому так писався? Було відчуття, яким має бути цей текст, але не було його внутрішнього на-

Леся Мудрак

повнення, не було потрібних слів навколо. Мені якось зателефонував друг-поет Борис Гуменюк і каже: «Старий, слухай, щойно такий гарний вірш написався – лише слів у ньому поки що немає». От і у мене так». В основу цього вірша лягла легенда про Гоголя, якого нібито поховали живим. Поетові стало цікаво відчуттям цей стан. Складність полягала зокрема у тому, що поезія – це не проза, тут в героя не перевтілишся. Також Пантук розповів про вірші, які не закінчуються, які ще чогось не договорили і потребують продовження. Так, у поета є абсолютний вірш, який свого часу навіть перерепостив у ме-

Сергій Пантук

режі Фейсбук колега Юрко Позаяк, прокоментувавши, що Пантук створив ідеальний вірш, і це для поета неабияка вершина. Слова живуть своїм життям: «У дитинстві, граючись, я казав «а мене нема», а це ж насправді паліндром!» – вигукнув поет.

Гостей заходу цікавило ставлення Лізи до поезії чоловіка, до нової збірки, де так багато текстів присвячено саме їй: «Мені приємно, що чоловік мене так любить. Наші з Сергієм стосунки зустрічали різні перешкоди, але знайте, що найліричніший Сергій Пантук – це автор поезії, що з'явилася у період зародження наших стосунків». Поет лише додав, що у його житті було багато жінок, закоханостей, романів, але жоден із них не викликав тих високих почуттів, які він переживає із Лізою, які віддзеркалились у

книжці. Це зауважила і приятелька подружжя, знана фахівчиня в амурних питаннях – поетка Леся Мудрак: «За Сергієм стоїть великий біль. Але в обох частинах двокнижжя можна знайти вірші, які переплітаються і стають сагою про велику любов Сергія Пантюка і велику любов Лізи. У житті кожного поета є його творча карма, і їхня любов стала цією кармою. У книжці є два лейтмотиви: любові і втрати себе, бо такому великому і мужньому поетові, часом, хочеться заховатися в собі й погратися зі словами. Але я скажу вам, що ця книжка – подія». Леся пообіцяла написати не лише рецензію, але й літературознавчу розвідку у любовному та, звісно, еротичному ключі.

Наприкінці поет анонсував нові події та книжки. 10-12 лютого уже 2016-го року відбудеться щорічний фестиваль «Віршень». Цього разу він буде масштабнішим не лише тому, що присвячений 50-річчю Пантюка, але і через власний ювілей – 20-річчя. Письменник запевнив, що «Віршень» буде великим, найкрутішим, креативним, якого ще не було, над ним працюватиме особливий оргкомітет, і він зробить це свято поезії вибуховим. А також у видавництві «Смолоскип» має вийти «товста» книжка вибраного. С.Пантук пожартував, що читачі нею навряд чи цікавитимуться (от уже кокетник!), але зате він матиме товсту книжку і зможе про це всім розповідати. □

Книжка в руках перших читачів

#КМА400

Ольга ПОГИНАЙКО

Коли восени далекого 1999 року з маленького провінційного Калуша я поїхала вчитися до Києва в Могилянку, то це було предметом неабияких гордоців для тата і причиною неабияких переживань для мами: відпустила молодшу дитину невідомо куди, за 700 кілометрів та ще й саму. Що там казати, мама мало що не плакала, чому я не лишилася під боком у Івано-Франківську, і так тривало аж до першого тижня самостійної роботи, коли я, радісна і роздобріла на булочках «Малютко» по 9 копійок у Будинку хліба, не приїхала вперше додому.

Нині, оглядаючись на 15 років назад, я часто думаю, як повезло мені в житті не просто вступити в Могилянку, але передусім мати батьків, котрі відпустили мене – саму, невідомо куди, за 700 кілометрів від дому. Могилянка була 100% моїм університетом, моїм на якомусь клітинному рівні, повністю – від лавочок на першому плацу і до аудиторій в далекому 9 корпусі, кожний клаптик Могили сприймався буквально як рідний дім. Сюди можна було прийти не тільки на пари чи в бібліотеку, а просто посидіти на газоні, з якого ніхто тебе не вижене, навіть у неділю. Сюди під час Помаранчевої революції ми ходили доночовувати з Майдану. У тоді ще майже всуціль російськомовному Києві я почувала

лася в цих стінах вдома ще й тому, що ніхто тут не косився на мою українську, ніхто не казав «как міло» або «бендеровка», зачувши мою вимову.

Могилянка була не така, як інші ВНЗ. Вона була чимось схожа на нас самих: молода, попри свій поважний вік, нахабна, дещо наївна і безмежно впевнена у власних можливостях. Ніхто не скаже, що нам було легко вчитися: на молодших курсах ми буквально жили в бібліотеках (то був ще світ без гаджетів і без мобілок, світ інтернету в айсіку, світ аналогових фотоапаратів і рефератів від руки), але ми точно знали, що отримуємо той бал, на який насиділи в бібліотеці, а не той, на який заробили наші батьки. Але чим найбільше відрізнялася наша Моги-

ла від інших і чим, я впевнена, вирізняється й досі, то це тим, що нас не навчали, нам давали можливість вчитися, а вже чи скористаєшся нею – то твоя власна доросла справа, твоя власна відповідальність.

А на шостому курсі мені повезло вдруге – мене запросили працювати у Смолоскип. Рік перед тим закінчила університет моя сестра і на своїй першій роботі в Києві мала труднощі через українську мову, пам'ятаю, як на моє обурення вона сказала: «От підеш на роботу, і я на тебе подивлюся». Але сестра помилялася. Роботи бувають різні.

Насправді Смо чимось схожий на Могилу. Сюди теж можна прийти посидіти на травичці «в городі», навіть у неділю, тут ми теж ночували під час Революції Гідності, тут навіть з роботою схоже: не примушують, а дають можливість самореалізуватися. А от чи скористаєшся шансом – то вже ваша доросла справа, ваша власна відповідальність (до речі, є й такі, хто його профукає). Напевно, тому через Смолоскип пройшло стільки могилянців (не кажу колишніх, бо могилянці колишніми не бувають, як і смолоскипівці зрештою :)).

Передусім це ті, хто нині становить кістяк видавництва – ди-

ректор Ростислав Семків, редакторка і директорка Музею-архіву самвидаву Наталя Ксьондзик, директорка книгарні Оля Погинайко. Усі троє – могилянські філологи. Узагалі, кафедра філології НаУКМА – це така собі «кузня кадрів» для Смолоскипа. У різний час тут працювали Оля Радомська і Наталя Котенко, Катя Мішук і Віка Рудич, Ігор Самохін і Сашко Стукало. Утім, почерговість буває різною. Так нещодавня консультантка книгарні і кураторка молодіжних програм Настя Євдокимова спершу потрапила до нас у Смо, а вже після того стала студенткою Могилянки.

А що вже книжок понаписували для Смолоскипа могилянські філологи. Тут і укладені «старшим» поколінням «Вибрані твори» Слісаренка (Віра Агеева), Куліша (Сергій Іванюк), Зерова (Володимир Панченко), пригодницько-фантастичний роман «Лісом. Небом. Водою» Сергія Оксеніка (Сергія Іванюка) і проекти «молодшеньких» – антології «Київські неокласики» (Наталя Котенко), «Українська авангардна поезія» (Юля Стахівська), і переклади з англійської роману «Білі зуби» лауреатки Букера Зеді Сміт (Нана Куликова, Ростислав Семків), монографій Пітера Баррі «Вступ до теорії» (Ольга Погинайко) і

«Віртуальна політика» Ендрю Вілсона (Ольга Радомська й Анна Вітрук), котра вийде наступного року, і, звичайно, книжки лауреатів літературного конкурсу – і тут уже самими лише філологами не обійдеться: Марини Соколян, Богдани Матіяш, Катерини Калитко, Мирослава Лаюка, «вічного студента» Івана Коломійця (Вано Крюгера), Юлії Стахівської, Арсенія Тарасова. Лауреатів третьої і заохочувальної премій, учасників Семінарів творчої молоді і стипендіатів-могилянців ніхто навіть і не рахував, бо несть їм числа ☺

То в чім секрет? Чому одні університети стають для студентів домом, а інші – просто місцем здобування диплома? Чому одним фірмам дають скорочено-пестливі назви, а в інших – відсиджують з 9 до 18? Секрет ще понад 200 років тому відкрив могилянський спудей Григорій Сковорода, обґрунтувавши концепцію «сродної праці». Коли поряд збирається критична маса людей, які роблять те, що приносить їм задоволення, і вкладають в це свою душу – тоді обов'язково виходить щось добре, таке як Могилянка (або Смолоскип). І це може тривати не одне століття, бо, як відомо, час плинний, а Києво-Могилянська академія вічна. □

Лауреати й автори «Смолоскипа» з Києво-Могилянської академії

Богдана Матіяш

Вано Крюгер

Арсеній Тарасов

Юлія Стахівська

Мирослав Лаюк

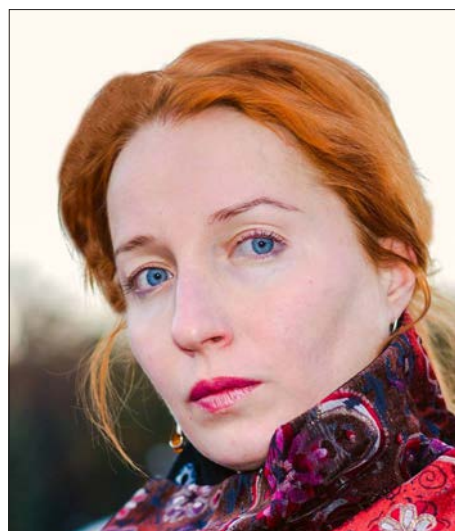
Юлія Кропив'янська

Світлана Богдан

Галина Ткачук

Катерина Калитко

Андрій Бондар

ПОЧУТИ НЕОКЛАСИКІВ

Анна РАТУШНА

26 жовтня у київському Будинку вчителя (колишньому будинку Центральної Ради УНР, а нині традиційному місці проведення різноманітних смолоскипівських заходів – від нагороджень лауреатів до презентацій найважливіших книжок) відбулася цікава літературна подія під назвою «Почути неокласиків». Молоді поети, переможці літературної премії «Смолоскип» різних років, наші нинішні та майбутні автори читали твори українських поетів-неокласиків, що ввійшли до нещодавно презентованої видавництвом антології «Київські неокласики».

У читаннях віршів узяли участь троє поетів. Це – Павло Коробчук, Юлія Стахівська та Арсеній Тарасов.

Павло Коробчук

Павло Коробчук у своєму виступі представив близько десяти віршів Миколи Зерова, неформального лідера неокласиків двадцятих-тридцятих років двадцятого століття. З вуст Павла, схильного як у своїх текстах, так і в манері їх подачі до насиченої емоційності та розмаїтих стрибків настрою, цікаво звучав, скажімо, вірш «Творча тиша»:

*О! Нас давно не видно на кону.
Закохані у тишину робітні,
Ми стали скромні, стали непомітні,
Скупі на жест і мову запальну.*

*Але не кидаймо свого «клену!»
Тим давнім дням борні і кроволитні:
Болото в березні, гроза у квітні –
Все має час і пору уставну.*

*А по весні приходять гоже літо,
Як хилиться і наливає жито,
І спокій сходить з темно-сірих бань.*

*Тоді працой без крику і зупинок,
Хай осторонь од бур і хвилювань
Скиртами твій підноситься ужинок.*

Юлія Стахівська своєю чергою прочитала вірші поета, якого багато хто вважає творчо найбільш обдарованим серед цілої когорти неокласиків. Ідеться про Максима Рильського, автора потужного, але якому випала й дуже непроста, неоднозначна лінія долі, ціла серія падінь і відроджень. Можливо, як ніхто інший в тодішній українській поезії, він мусив робити жакливі віражі, але потім несподівано знову повертатися до самого себе, до сонячної лірики, до життєствердного напису помадою на дереві про те, що поезія не вмирає. До того, чим він був у ранні роки своєї творчості. Як-от у цьому вірші:

Максим Рильський у робочому кабінеті

*У футрі лисячим мене одвідав гість
Із люлькою в зубах і пойнтером Нероном.
Тепер удвох сидять. Нерон поважно їсть.
Пан п'є, – і тихий дїм ввижається затоном.*

*Навколо – вир снігів. Ще не дзвонило
й шість,
А темно надворі, і заходом червоним
Нам знову послано про день бурхливий
вість,
Про вітер сніговий із рогом міднодзвонним.*

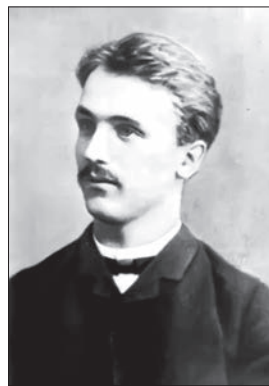
*Нехай гуде і мчить на сивому коні,
Припавши, як Нечай, до сталевої гриви, –
У нас ясний огонь і спогади ясні.*

*Мій добрий гість – брехун, філософ і
мисливий,
Рибалка, мандрівець – розповідь мені,
Як бив колись акул в Бенгальському заливі.*

Микола Зеров

Якщо Юлія й Павло представили кожен по одному автору, то на цьогорічного смолоскипівського лауреата другої премії літературного конкурсу в поетичній номінації Арсенія Тарасова випало одразу троє поетів. Зате таких, які менше відомі, ніж Рильський і Зеров, тож їхні вірші практично для будь-якої аудиторії будуть ексклюзивнішими. Це троє учасників «п'ятірного грона»: Павло Филипович, Михайло Драй-Хмара, Освальд Бургарт. Різна поетика, різні джерела культурних алюзій, різні настрої, але – та сама налаштованість на струнку й бездоганну форму, на інтелектуальну наснаженість вірша, на таке собі ненав'язливе просвітництво в дусі «sapienti sat». А ра-

Павло Филипович

зом з тим і вміння дотепно поіронізувати з несприятливих обставин у суспільстві та культурі, що супроводжували неокласиків. Таке вміння ми можемо спостерігати, скажімо, у вірші Павла Филиповича «Епітафія неокласиків»:

*Не Райн, не Волга, не Дніпро, не Висла –
Його сховає вічності ріка.
Прошай – неокласичну руку стисла
Після Європ досвідчена рука.*

*Десь Дорошкевич з ним вітався кисло,
Не раз скубла десниця Десняка.
Кінець! Мечем дамкловим нависла
Суворя резолюція ЦК.*

*Дарма що він, у піджаку старому,
Пив скромний чай, приходячи додому,
І жив працюючим з юнацьких літ, –*

*Он муза аж здригнулась, як почула,
Що ті переклади з Гомера і Катулла
Відродять капіталістичний світ.*

Була на цьому вечорі й «теоретична частина» – директор видавництва, літературознавець Ростислав Семків коротко пояснив своє концептуальне бачення ролі й доробку українських неокласиків. До прикладу, порівняв їх із американською школою «Нової критики», що сформувалася саме в тридцять років з участю, зокрема, поетів-інтелектуалів Еліота і Паунда. «Це ніби наша несформована зі зрозумілих обставин до кінця «Нова критика», – сказав він. Цікава і плідна паралель для роздумів і студій над обома явищами, надто ж у контексті інтересу обох середовищ на різних континентах формальним аспектом літературної творчості.

Акція «Почути неокласиків» вийшла важливою, по-перше, тим, що молоді українські поети не замикаються на літературних враженнях і впливах свого часу, а по-друге, тим, що такими виступами вони долучають до поезії двадцятого століття додаткову аудиторію, людей, які за інших обставин не пішли б на вечір слухати твори неокласиків. Подивитися відео з події може кожен на сторінці видавництва «Смолоскип» у соціальній мережі Facebook та на сайті YouTube. □

Як у «СМОЛОСКИПІ» ковдроньку застеляли

Настасія ЄВДОКИМОВА

У будинку творчої молоді «Смолоскип» відбулася презентація альбому «Ковдронька» львівського гурту «Три кроки в ніч». Учасниками гурту, які не лише грають на калімбі, мандоліні, бандурі, джембе та іншій перкусії, але й співають, є Марічка Кошелінська-Мартинюк та Віктор Мартинюк, Сашко Міхаліцин (за сумісництвом чоловік галицької поетеси Катерини Міхаліциної), Данило Ільницький (не лише музикант, але й літературознавець, упорядник смолоскипівського вибраного творів Богдана Ігоря Антонича. Про свій альбом «Ковдронька» самі музиканти кажуть: «Яку ми чули музику до того, як народилася? Яку музику ми чули тоді, коли нас іще не було? Не знаємо цього, але знаємо, що пер-

шим її відлунням, проспіваним до нас на цьому світі, були колискові. Ця найдавніша форма в особистій музичній історії чи не кожного, давно забута і пригадана знову, коли вже нам самим довірено оберігати сон нової людини». Під час презентації було не надто багато відвідувачів, але та атмосфера, яку створювали мелодії, огортаючи приміщення, справді наче ковдрою, проникаючи у кожен клітинку, заповнюючи собою простір, – була неймовірною. Народні мотиви затягували, імпровізаційні рішення пошавлювали, а у кожного із присутніх було відчуття, що він знає текст або принаймні мав би знати, був дуже близьким до підспівувань, однак вчасно зупинявся.

Динамічні ритми перкусії дали всім зрозуміти, що колискові гурту «Три кроки в ніч» – це не пісні на «засинання», а компози-

ції, що промовляють до пам'яті: індивідуальної та колективної. Одна із відвідувачок заходу Оксана Щур після презентації цікавилася назвами кожного з

Данило Ільницький

інструментів, особливістю гри, а директор видавництва Ростислав Семків, випереджаючи музикантів, казав «це все перкусія», однак, виконавці посміхались і люб'язно розповідали, як що називається. У «Смолоскипа», традиційно, є свої поети, журналісти й упорядники, борці за українську ідею й театральні, а от музикантів своїх не так багато. Хочеться вірити, що надалі гурт ще приїздитиме у Київ та виступатиме з новими піснями та альбомами. □

Наш автор – серед претендентів на Шевченківську премію

Олег КОЦАРЕВ

Днями опублікували список претендентів на головну державну мистецьку премію України – Національну премію України імені Тараса Шевченка. З приємністю відзначаємо, що в списку цьому не обійшлося без «Смолоскипа».

У номінації «Публіцистика і журналістика» представлено, власне, одразу дві книжки нашого видавництва. Це двотомник «Іван Багряний: нове й маловідоме (есеї, документи, листи, спогади, нотатки, факти)» та книга «Фундація імені Івана Багряного (хроніка добродійної діяльності в Україні та за її межами)». Автор обох – відомий письменник, есеїст, дослідник Олександр Шугай.

Яким би не було рішення Комітету, тішить визнання роботи автора, роботи видавництва і, звичайно, увага до надважливої постаті в українській культурі та в українській думці – Івана Багряного. Письменника, політика, мислителя, без якого годі уявити нашу літературу двадцятого століття, без якого годі зрозуміти сьогоднішню Україну як таку. □

Будемо вдячні Вам за надіслану інформацію про події громадсько-політичного та культурного життя молоді!

Думки авторів публікацій у «Смолоскипі України» не завжди збігаються з точкою зору редакції

«Смолоскип України»
Щомісячний часопис
творчої молоді України

Засновник – видавництво «Смолоскип»

Свідоцтво про реєстрацію
КВ № 2032 від 17.06.96 р.

Голова редколегії:
Олег Коцарев
Редакційна колегія:
Петро Вознюк,
Ростислав Семків

E-mail: mbf.smoloskyp@gmail.com, http://www.smoloskyp.org.ua
E-mail книгарні «Смолоскип»: knyharnia@smoloskyp.org.ua

Адреса редакції:
Видавництво «Смолоскип»
04071, Київ, вул. Межигірська, 21
☎ (044) 425-23-93
☎ і факс: (044) 463-78-52

Віддруковано в
ТОВ ПК «Інтерекспресдрук»
м. Київ, вул. Сім'ї Сосніних, 3

Замовлення № 1030
Тираж 1500 прим.